

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ČETRTE ODDELEK

SKLEP

Pritožba št. 47001/14
Gabrielle RAU in drugi
proti Sloveniji

Evropsko sodišče za človekove pravice (četrti oddelek) je
26. februarja 2019 kot senat v sestavi:

Georges Ravarani, *predsednik*,

Marko Bošnjak,

Péter Paczolay, *sodnika*,

in Andrea Tamietti, *namestnik sodnega tajnika oddelka*,

ob upoštevanju navedene pritožbe, vložene 18. junija 2014,

ob upoštevanju stališč, ki jih je predložila tožena vlada, in stališč, ki so jih
v odgovoru predložili pritožniki,

ob upoštevanju pripomb, ki jih je predložila avstrijska vlada,
po razpravi sklenilo:

DEJSTVA

1. Seznam pritožnikov je v dodatku. Pritožnike je zastopal B. Verstovšek, odvetnik iz Celja, Slovenija.

2. Slovensko vlado (v nadaljnjem besedilu: vlada) je zastopala V. Klemenc, državna odvetnica. Avstrijsko vlado, ki je izkoristila svojo pravico do intervencije po 36. členu konvencije, je zastopal veleposlanik H. Tichy.

A. Okoliščine zadeve

3. V nadaljevanju so povzeta dejstva v zadevi, kot so jih predložile stranke.

4. Pred drugo svetovno vojno je bil pravni prednik pritožnikov, F. A., industrijalec in lastnik velike posesti.

1. Odlok AVNOJ-a

5. Med drugo svetovno vojno so partizanske osvobodilne sile v takrat delno zasedeni Jugoslaviji ustanovile Antifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije (*Antifašistično vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije* - v nadaljevanju: AVNOJ), ki je med drugim ustanovil Demokratično federativno Jugoslavijo. Dne 21. novembra 1944 je AVNOJ kot vojno zakonodajno telo sprejel Odlok o prehodu sovražnikovega imetja v državno svojino, o državnem upravljanju imetja odsotnih oseb in o zasegi imetja, ki so ga okupatorske oblasti prisilno odtujile (v nadaljevanju: odlok AVNOJ-a). 1. člen odloka AVNOJ-a je določal, da se vse imetje na ozemlju Jugoslavije: 1. nemškega rajha in njegovih državljanov; 2. vseh oseb nemške narodnosti z izjemo onih Nemcev, ki so se borili v vrstah narodno osvobodilnega gibanja; in 3. vojnih zločincev in njih pomagačev, ki so bili s sodbo državljanskih ali vojaških sodišč obsojeni na zaseg imetja, nacionalizira z dnem začetka veljavnosti odloka, ki je 6. februar 1945. Leta 1946 je odlok AVNOJ-a ponovno potrdil Zakon o prehodu sovražnikovega premoženja v državno last (v nadaljevanju: zakon iz leta 1946), ki je ponovno poudaril, da je bilo premoženje, ki je bilo zaplenjeno na podlagi prvega in drugega odstavka 1. člena odloka AVNOJ-a, preneseno na državo dne 6. februarja 1945.

2. Obsodba F. A. in W. A. zaradi veleizdaje

6. Po drugi svetovni vojni je vojaško sodišče v Mariboru dne 17. avgusta 1945 obsodilo F. A. in njegovo ženo W. A. zaradi veleizdaje in ju obsodilo na zaporno kazen. Vojaško sodišče je odredilo tudi zaplembo njunega celotnega imetja.

7. Na podlagi sodbe z dne 17. avgusta 1945 (glej 6. odstavek) je okrajno sodišče v Šmarju pri Jelšah izdalo odločbo o uvedbi postopka zaplembe proti F. A.

3. Zaplemba

8. Dne 3. septembra 1945 je okrajna zaplembna komisija v Šmarju pri Jelšah (v nadaljnjem besedilu: okrajna zaplembna komisija) izdala odločbo o zaplembi premoženja F. A. v skladu s prvim in drugim odstavkom 1. člena odloka AVNOJ-a (glej 5. odstavek) in je ugotovila, da se F. A. šteje za osebo nemške narodnosti. Proti odločbi se je pritožil upravitelj posesti F. A., okrožna zaplembna komisija v Celju pa je to pritožbo 29. januarja 1946 zavrnila.

9. Okrajno sodišče v Šmarju pri Jelšah je dne 22. septembra 1946 izdalo odredbo, da se v njegovem sodnem okolišu premoženje F. A. prenese v last *Federativne ljudske republike Jugoslavije* (FLRJ) in da se v zemljiško knjigo vnesejo ustrezne spremembe. V odredbi so kot pravna podlaga navedene odločbe okrajnih in okrožnih zaplembnih komisij (glej 8. odstavek). Okrajno

sodišče v obrazložitvi ugotavlja, da sta bila F. A. in W. A. s sodbo vojaškega sodišča v Mariboru med drugim obsojena na zaplembo njunega celotnega premoženja (glej 6. odstavek). Vendar pa W. A. ni imela premoženja v sodnem okolišu Okrajnega sodišča v Šmarju pri Jelšah, zato glede nje zaplembe ni bilo mogoče izvršiti. Glede F. A. pa je sodišče ugotovilo, da je bilo zaradi njegove nemške narodnosti njegovo celotno premoženje preneseno na FLRJ že na podlagi prvega in drugega odstavka 1. člena odloka AVNOJ-a.

10. Dne 11. oktobra 1946 je bil v zemljiško knjigo izveden vpis zadevnega zaplenjenega imetja z navedbo, da je novi lastnik FLRJ. Glasi se kot sledi:

"Na podlagi pravnomočne odločbe okrajne zaplembe komisije v Šmarju pri Jelšah z dne 3. septembra 1945 št. ... na podlagi 1. in 2. odloka [sic] AVNOJ-a z dne 21. novembra 1944 in 24. člena Zakona št. 859 z dne 9. junija 1945, Uradni list DFJ št. 40, se vknjiži lastninska pravica na FLRJ."

4. Vračanje premoženja

11. Razglasitev neodvisnosti Slovenije leta 1991, je skupaj s spremembo političnega in pravnega sistema, privedla do uveljavitve zakonodaje, ki zagotavlja odškodnino za različne vrste nacionalizacije ali zaplembe premoženja, do katere je prišlo v prejšnjem režimu. Dne 7. decembra 1991 je začel veljati Zakon o denacionalizaciji, ki je med drugim določal, da se premoženje, nacionalizirano na podlagi odloka AVNOJ-a, vrne prejšnjemu lastniku ali njegovim pravnim naslednikom (glej 27. odstavek). Poleg tega so lahko obsojena oseba ali njeni dediči, če je bilo premoženje zaplenjeno na podlagi kazenske obsodbe, ki je bila kasneje razveljavljena, zahtevali vrnitev premoženja na podlagi 145. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (v nadaljevanju: Zakon o kazenskih sankcijah, glej 26. odstavek).

12. Pritožniki so najprej zahtevali vrnitev zaplenjenega premoženja v denacionalizacijskem postopku. V ta namen so vložili zahteve na podlagi Zakona o denacionalizaciji proti več občinam in nekaterim drugim subjektom, ki so imeli lastništvo nad zadevnim premoženjem. Kasneje, 14. junija 1993, je Temeljno sodišče v Mariboru razveljavilo kazensko obsodbo F. A.

13. Dne 8. julija 1996 so pritožniki umaknili svoje zahteve po Zakonu o denacionalizaciji. Istega dne so vložili zahtevek za vrnitev na podlagi Zakona o kazenskih sankcijah pri Okrajnem sodišču v Šmarju pri Jelšah (glej 14. odstavek). Podobne zahteve so vložili pri treh drugih okrajnih sodiščih, in sicer pri Okrajnem sodišču v Brežicah, Okrajnem sodišču v Krškem in Okrajnem sodišču v Slovenski Bistrici, v sodnih okoliših katerih je sodilo premoženje, zaplenjeno F. A. Pritožniki so po več pritožbah in vrnitvah zadev v ponovno odločanje na koncu uspeli s svojimi zahtevki, vloženimi v zvezi z lastnino, ki se je nahajala v sodnih okoliših teh treh sodišč.

(a) Obravnava zadeve s strani sodišč prve in druge stopnje

14. Dne 26. aprila 2001 je Okrajno sodišče v Šmarju pri Jelšah zavrglo zahtevek pritožnikov za vrnitev odvzetega premoženja, ker se je izreklo za nepristojno za odločanje o zadevi. Okrajno sodišče se je strinjalo s toženima strankama, da premoženje F. A., za katero je bilo krajevno pristojno, ni bilo zaplenjeno na podlagi kazenske sodbe vojaškega sodišča v Mariboru (glej 6. odstavek), ampak je bilo preneseno na FLRJ že na podlagi odloka AVNOJ-a.

15. Potem ko je Višje sodišče v Celju trikrat vrnilo zadevo v ponovno odločanje (zadnjič 10. maja 2006), je Okrajno sodišče v Šmarju pri Jelšah, ki je zadevo obravnavalo že četrtrič, 14. maja 2009 izdalo vmesni sklep, s katerim je ugodilo zahtevkom pritožnikov v zvezi z odgovornostjo toženih strank, da vrneta zaplenjeno premoženje, vendar je zadržalo odločitev glede njegovega obsega. Okrajno sodišče je ugotovilo, da se je postopek zaplembe začel in končal na podlagi kazenske obsodbe in ne na podlagi odloka AVNOJ-a. Toženi stranki sta se pritožili.

16. Dne 23. marca 2010 je Višje sodišče v Celju potrdilo sklep sodišča prve stopnje in utemeljitev okrajnega sodišča, da so pristojni organi šteli kazensko sodbo vojaškega sodišča v Mariboru (glej 6. odstavek) za ustrezni dokument za namene izvršitve zaplembe. Tako je po mnenju višjega sodišča okrajno sodišče pravilno ugotovilo, da je bila ta sodba, in ne odlok AVNOJ-a, podlaga za zadevno zaplembo. Ta sklep je bil pravnomočen v smislu Zakona o pravnem postopku (glej 29. odstavek).

(b) Prvi sklop postopkov pred vrhovnim sodiščem

17. Toženi stranki, in sicer država in Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS, sta vložili reviziji zoper sklep višjega sodišča (glej 16. odstavek), v katerih sta trdili, da je zadevna zaplemba temeljila na odloku AVNOJ-a in je začela veljati *ex lege* 6. februarja 1945, in v podporo temu stališču sta predložili sodno prakso. Sklicevali sta se na odredbo o zaplembi z dne 22. septembra 1946 (glej 9. odstavek), v kateri je bilo navedeno, da je bilo celotno premoženje F. A., ker je bil oseba nemške narodnosti, preneseno na FLRJ na podlagi odloka AVNOJ-a.

18. Dne 11. maja 2010 so pritožniki v odgovoru na vloženi reviziji navedli:

- odlok AVNOJ-a je bil neciviliziran pravni dokument, ki je diskriminiral na podlagi narodnosti in se ga zato ne sme upoštevati;
- žena F. A. je bila češke narodnosti, zato njune lastnine na podlagi povojnih zakonov ne bi smeli zapleniti;
- podlaga za zaplembo je bila kazenska obsodba F. A.;
- toženi stranki bi morali pojasniti navedbe državnega odvetnika glede na podobno zadevo pred Evropskim sodiščem za človekove pravice, v kateri je državni odvetnik trdil, da so se posamezniki, ki so bili nemške narodnosti,

lahko odločili, da zahtevajo vrnitev na podlagi Zakona o denacionalizaciji ali Zakona o kazenskih sankcijah;

- toženi stranki sta poskušali ustvariti neenakost samo zato, da bi zagovarjali svoj interes v tem postopku.

19. Vrhovno sodišče je 17. februarja 2011 zavrnilo vloženi reviziji in se ob tem sklicevalo na odločbo ustavnega sodišča št. Up-969/08 z dne 13. maja 2010 (glej 13. odstavek) ter zavzelo stališče, da bi bilo zaostrovanje standardov in postavljanje zahtev po še večji natančnosti pri ugotavljanju pravnih podlag zaplembe od te, ki sta jo v tem postopku izpričali sodišči prve in druge stopnje, v nasprotju s ciljem poprave krivic, storjenih pod prejšnjim režimom. Po njegovem mnenju so se pritožniki lahko sklicevali na zemljiškoknjižne podatke pri navajanju kazenske sodbe kot podlage za zaplembo.

(c) Prvi sklop postopkov pred ustavnim sodiščem

20. Država in Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS sta vložila ustavni pritožbi in ponovila svoje prejšnje trditve. Poleg tega sta trdila, da je odločba št. Up-969/08 (glej 31. odstavek) temeljila na drugačnih dejstvih kot pa obravnavana zadeva. Prav tako je bilo v nasprotju z ugotovitvijo vrhovnega sodišča v ustrezni zemljiški knjigi zabeleženo, da je bila zadevna lastnina dejansko zaplenjena na podlagi odloka AVNOJ-a.

21. Pritožniki so ugovarjali, pri čemer so zlasti trdili, da so bili drugi sklopi postopkov v zvezi z lastnino njihovega pravnega prednika v Brežicah, Krškem in Slovenski Bistrici že zaključeni s pravnomočnimi odločbami, ki so priznavale kazensko sodbo kot pravno podlago za zaplembo (glej 13. člen *in fine*). Postopki v Šmarju pri Jelšah torej ne bi smeli imeti drugačnega izida, sicer bi bila kršena njihova z ustavo zajamčena pravica do enakega varstva pravic v sodnih postopkih in pravica do sodnega varstva. Prav tako so oporekali legitimaciji strank v postopku, ki sta vložili pritožbi.

22. Dne 7. junija 2012 je ustavno sodišče ugodilo ustavnima pritožbama in zadevo vrnilo vrhovnemu sodišču v ponovno odločanje. Ustavno sodišče je presodilo, da sta državno odvetništvo in Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS, ki sta bila udeležena v postopkih vračanja kot toženi stranki, imela na razpolago vsa procesna jamstva, vključno s pravico do vložitve ustavne pritožbe. Poudarilo je tudi, da je njegov precedens, zlasti odločbo št. Up-969/08, treba uporabiti ob ustreznem upoštevanju vseh dejanskih in pravnih okoliščin, ki so bile pomembne za presojo te zadeve, vključno s tem, da je bila v zemljiško knjigo vpisana kazenska sodba kot podlaga za zaplembo. Ugotovilo je, da v takih primerih upravičenci, ki so v roku, določenem v zakonu o denacionalizaciji, vložili svoje zahteve, ne bi smeli izgubiti pravice do vračanja samo zato, ker so sodišča na koncu zavzela stališče, da je bila lastnina zaplenjena *ex lege* pred kazensko obsodbo. Ustavno sodišče je presodilo, da vrhovno sodišče v obravnavani zadevi ni upoštevalo dejstev, na katerih temelji odločba št. Up-969/08, in da se je oprlo

samo na abstraktno načelo glede cilja poprave krivic, storjenih v prejšnjem režimu. Poleg tega zaključek vrhovnega sodišča, da so se pritožniki lahko zanesli na zemljiškoknjižne podatke in s tem na dejstvo, da je bila kazenska sodba podlaga za zaplembo (glej 19. odstavek *in fine*), ni bil podprt z dejstvi, ki so jih ugotovila nižja sodišča, niti s podatki v spisu zadeve.

(b) Drugi sklop postopkov pred vrhovnim sodiščem

23. V ponovljenem postopku je vrhovno sodišče 23. avgusta 2012 razveljavilo svoj sklep, razveljavilo sklepe nižjih sodišč in zavrnilo zahtevo pritožnikov, pri čemer je svojo odločitev utemeljilo na prvem odstavku 389. člena in četrtem odstavku 384. člena Zakona o pravdnem postopku (glej 29. odstavek). Vrhovno sodišče je ugotovilo, da je bila v nasprotju z njegovim prejšnjim stališčem in glede na odločitev ustavnega sodišča pravna podlaga za zaplembo pomemben dejavnik. Navedlo je, da se je v odločbi št. Up-969/08 "ustavno sodišče izjemoma odločilo drugače, ker so se predlagatelji zanesli na (kot se je kasneje izkazalo napačen) vpis v zemljiški knjigi ..." Ugotovilo je tudi, da je v obravnavani zadevi mogoče razbrati pravno podlago za zaplembo iz vpisa v zemljiško knjigo (glej 10. odstavek) in odredbe o zaplembi z dne 22. septembra 1946 (glej 9. odstavek), ki sta oba temeljila na odločbah okrajne zaplembne komisije z dne 3. septembra 1945 (glej 8. odstavek), ki se je oprla na odlok AVNOJ-a. Po oceni vrhovnega sodišča torej pritožniki niso bili "zavedeni" z vpisom v zemljiški knjigi in zato ni izjemnih okoliščin, ki bi narekovale, da je treba pritožnikom omogočiti, da zahtevajo vrnitev premoženja po Zakonu o denacionalizaciji kljub poteku roka. Vrhovno sodišče je tudi pojasnilo, da nima pristojnosti za odločanje o tem, ali so zaplembne komisije pravilno uporabile odlok AVNOJ-a. Po njegovem mnenju pravilna uporaba materialnega prava zahteva zavrnitev zahtevka pritožnikov.

(c) Drugi sklop postopkov pred ustavnim sodiščem

24. Pritožniki so vložili ustavno pritožbo, v kateri so ponovili svoje prejšnje trditve in podali zlasti naslednje:

- odlok AVNOJ-a ni imel pravnih učinkov na premoženje F. A., ker je bila njegova žena češke narodnosti;
- trije drugi sklopi postopkov pred različnimi okrajnimi sodišči v zvezi z vrnitvijo zaplenjene lastnine na podlagi razveljavitve kazenske obsodbe F. A. so se končali ugodno za pritožnike;
- odločitev vrhovnega sodišča je bila arbitrarna, saj ni upoštevala vseh dokazov in ni obravnavala trditev pritožnikov;
- posamezniki, ki jih je prizadela zaplemba premoženja, so imeli možnost zahtevati vrnitev tako na podlagi Zakona o denacionalizaciji kot na podlagi Zakona o kazenskih sankcijah - to je vlada priznala v eni od svojih vlog v drugi zadevi pred Evropskim sodiščem za človekove pravice, podprla pa je to odločba ustavnega sodišča št. Up-969/08;

- ni pomembno, kaj je vpisano v zemljiški knjigi kot pravna podlaga za prenos premoženja na FLRJ. Pomembno je dejstvo, da so bili pritožniki uspešni v treh drugih sklopih postopkov z enakimi zahtevki;

- na podlagi sklepov vrhovnega sodišča z dne 25. marca 1998 in 7. junija 2001 (glej 32. in 33. odstavek) so pritožniki umaknili svoj zahtevek po Zakonu o denacionalizaciji, ker so menili, da ga bodo lahko uveljavljali po Zakonu o kazenskih sankcijah. Toda kasneje se je sodna praksa spremenila in tisti, ki niso uveljavljali svojih zahtevkov na oba načina, so bili v slabšem položaju;

- izpodbijani sklep vrhovnega sodišča jim je onemogočil sodno varstvo in kršil njihovo pravico do lastnine.

25. Dne 16. decembra 2013 je ustavno sodišče odločilo, da ustavne pritožbe pritožnikov ne bo sprejelo v obravnavo, in zavzelo stališče, da odločitev vrhovnega sodišča ni bila arbitrarna, saj je ustrezno upoštevala odločilna dejstva, vključno z vpisom v zemljiško knjigo (glej 10. odstavek) in odredbo o zaplembi z dne 22. septembra 1946 (glej 9. odstavek). Ustavno sodišče je obravnavalo tudi trditev pritožnikov, da so imeli tedaj, ko so umaknili zahtevek za vrnitev po Zakonu o denacionalizaciji, pravico izbrati, kateri postopek bodo sprožili. Ob upoštevanju, da pritožniki po izpodbijani sodbi vrhovnega sodišča ne morejo uporabiti nobenih nadaljnjih pravnih sredstev, je ustavno sodišče menilo, da bi morali pritožniki uveljavljati ta argument na nižjih sodiščih. V zvezi s tem je ugotovilo, da je bila pravna podlaga za zaplembo sporna v celotnem postopku, v katerem je bilo sprejetih več odločb oz. sklepov z nasprotnimi stališči. Poleg tega sta toženi stranki vztrajno izpodbijali pravno podlago zaplembe, vključno s pravnimi sredstvi, ki so privedla do izpodbijanega sklepa vrhovnega sodišča. Kljub temu pa pritožniki na to niso odgovorili z argumentom, ki ga zdaj uveljavljajo pred ustavnim sodiščem. Glede na to je ustavno sodišče ugotovilo, da so pritožniki glede vloge pritožbe pred ustavnim sodiščem prekludirani.

B. Upoštevanje domača zakonodaja in praksa

1. Zakonodaja

26. Na podlagi 145. člena Zakona o kazenskih sankcijah (Uradni list SRS št. 17/78 in Uradni list RS (v nadaljnjem besedilu: Uradni list) št. 59/02) se zasežena lastnina vrne obsojeni osebi ali njenim dedičem, če je kazen zaplembe razveljavljena (glej 11. odstavek *in fine*). Zaseženo premoženje se lahko vrne v naravi in v tem primeru se ga lahko zahteva od države ali lokalnih organov, odvisno od tega, na kateri subjekt je bilo premoženje preneseno, ali pa se lahko pod določenimi pogoji namesto tega izplača odškodnina. Zahtevke za vrnitev na podlagi Zakona o kazenskih sankcijah je treba vložiti neposredno pri sodišču in se o njih odloča v nepravdnem civilnem postopku.

27. Zakon o denacionalizaciji (Uradni list št. 27/1991 s spremembami, glej 11. odstavek) določa upravičence, ki so med drugim tiste fizične osebe, katerih premoženje je bilo nacionalizirano na podlagi odloka AVNOJ-a (glej 5. odstavek). Zahteve za vrnitev je treba vložiti pri ustreznih upravnih organih, z možnostjo naknadne sodne revizije s strani upravnih sodišč. Zakon o denacionalizaciji se uporablja tudi za zadeve, v katerih je bilo premoženje zaplenjeno na podlagi kazenskih sodb, izdanih pred 31. decembrom 1958. Vendar pa se določbe Zakona o denacionalizaciji, ki obravnavajo obseg in način vračanja, do neke mere razlikujejo od tistih, ki jih določa Zakon o kazenskih sankcijah.

28. Dne 5. novembra 1992 je ustavno sodišče odpravilo določbo in razširilo uporabnost Zakona o denacionalizaciji na zadeve kazenske zaplembe, pri katerih je bila kazenska obsodba že razveljavljena, premoženje pa še ni bilo vrnjeno predlagateljem, in sicer z obrazložitvijo, da je ta določba retroaktivno posegala v pridobljene pravice predlagateljev. Vrhovno sodišče (sklep z dne 29. junija 1995) je to odločitev razlagalo tako, da posameznikom, ki so imeli pravico zahtevati vrnitev na podlagi 145. člena Zakona o kazenskih sankcijah, podeljuje pravico zahtevati vrnitev tudi na podlagi Zakona o denacionalizaciji, kadar je njihov zahtev pokrival tudi ta zakon. Vendar pa je navedlo, da upravičenci ne morejo istočasno uveljavljati svojih zahtevkov v obeh sklopih postopkov in je treba zahtevati, da izberejo enega od njih.

29. Ustrezne določbe Zakona o pravnem postopku (Uradni list RS, št. 26/99, s spremembami) se glasijo:

319. člen

"Sodba, ki se ne more več izpodbijati s pritožbo, postane pravnomočna, kolikor je v njej odločeno o zahtevku tožbe ali nasprotne tožbe."

367. člen

"Zoper pravnomočno sodbo, izdano na drugi stopnji, lahko stranke vložijo revizijo v tridesetih dneh od vročitve prepisa sodbe."

368. člen

"O reviziji odloča vrhovno sodišče."

369. člen

"Vložena revizija ne zadrži izvršitve pravnomočne sodbe, zoper katero je vložena."

380. člen

"Če ugotovi, da je bilo materialno pravo zmotno uporabljeno, ugotovi revizijsko [vrhovno] sodišče s sodbo reviziji in spremeni izpodbijano sodbo."

384. člen

"1. Stranke lahko vložijo revizijo tudi zoper sklep sodišča druge stopnje, s katerim je bil postopek pravnomočno končan.

...

4. V postopku z revizijo zoper sklep se smiselno uporabljajo določbe tega zakona o reviziji zoper sodbo."

30. Zakon o ustavnem sodišču (Uradni list št. 15/94 s spremembami) v ustreznem delu določa:

50. člen

"(1) Ustavna pritožba se lahko vloži zaradi kršitve človekove pravice ali temeljne svoboščine zoper posamični akt, s katerim je državni organ, organ lokalne skupnosti ali nosilec javnih pooblastil odločil o pravici, obveznosti ali pravni koristi posameznika ali pravne osebe, pod pogoji, ki jih določa ta zakon.

..."

51. člen

"(1) Ustavna pritožba se lahko vloži šele, ko so izčrpana vsa pravna sredstva.

..."

52. člen

(1) Ustavna pritožba se vloži v 60 dneh od dneva vročitve posamičnega akta [pritožniku], zoper katerega je mogoča ustavna pritožba.

..."

59. člen

(1) Ustavno sodišče z odločbo ustavno pritožbo kot neutemeljeno zavrne ali pa ji ugodí in posamični akt v celoti ali deloma odpravi ali razveljavi in zadevo vrne organu, ki je pristojen za odločanje.

..."

2. Praksa

(a) Sodna praksa ustavnega sodišča

31. Ustavno sodišče je večkrat preverilo zakonodajo o vračanju nacionaliziranega premoženja. V svoji odločbi št. Up-969/08 z dne 13. maja 2010 je ustavno sodišče poudarilo, da je bil namen Zakona o denacionalizaciji in Zakona o kazenskih sankcijah poprava krivic in da je bila vrnitev zaplenjene lastnine dejansko urejena na enoten način, čeprav skozi dva različna zakona. Glede obravnavane zadeve pa je ustavno sodišče med drugim navedlo, "da bi bilo v neskladju s 33. členom ustave [pravica do zasebne lastnine in dedovanja] ... [če] upravičenci, ki so v roku iz prvega odstavka 64. člena Zakona o denacionalizaciji pri sodišču vložili zahtevo [po Zakonu o izvrševanju kazenskih sankcij] za vrnitev s kazensko obsodbo zaplenjenega (in na njeni podlagi tudi zemljiškoknjižno v državno last prenesenega) premoženja [z vpisom v zemljiško knjigo]), ne bi imeli več pravice do vrnitve krivično odvzetega premoženja zgolj zato, ker bi sodišče med postopkom ugotovilo, da je bilo to premoženje *ex lege* poddržavljeno že pred izdajo kazenske sodbe."

(b) Sodna praksa vrhovnega sodišča

32. Do leta 2002 sta bila sprejeta samo dva sklepa, ki sta obravnavala vprašanje uporabe Zakona o kazenskih sankcijah. Dne 25. marca 1998 je vrhovno sodišče obravnavalo zadevo, v kateri je odločba okrajne zaplembe komisije temeljila na kazenski obsodbi predlagateljevega prednika in z njo povezano odredbo o zaplembi. Kljub sklicevanju na odlok AVNOJ-a pri uvedbi odredbe o zaplembi je sodišče ob upoštevanju dokumentov v spisu zadeve zaključilo, da je bilo lastništvo premoženja, zaplenjenega na podlagi 1.(c) člena odloka AVNOJ-a, preneseno na FLRJ, ko je kazenska obsodba postala pravnomočna (in ne 6. februarja 1945, ko je začel veljati odlok AVNOJ-a).

33. Dne 7. junija 2001 je vrhovno sodišče v zadevi, v kateri so pravni nasledniki začeli postopek na podlagi Zakona o kazenskih sankcijah pred sprejetjem Zakona o denacionalizaciji, ugotovilo, da je Zakon o denacionalizaciji upravičencem dal dodatno možnost, da zahtevajo vrnitev premoženja, zaplenjenega na podlagi odloka AVNOJ-a. Vrhovno sodišče je menilo, da ni pomembno ugotavljati, ali je odlok AVNOJ-a učinkoval že pred izrekom kazenske sodbe. Ugotovilo je, da je takrat, ko je država ugovarjala uporabi postopka na podlagi Zakona o kazenskih sankcijah, za začetek postopka po Zakonu o denacionalizaciji že nastopila prekluzija. Če bi podprli takšen ugovor, bi to torej pomenilo, da bi predlagatelji izgubili možnost zahtevati vrnitev, kljub dejstvu, da so pravilno sprožili postopek na podlagi Zakona o kazenskih sankcijah.

34. Vrhovno sodišče je nato ponovno pregledalo več zadev v zvezi z vračanjem nacionaliziranega premoženja. V več odločbah, izdanih v obdobju med letoma 2004 in 2009, je ugotovilo, da so upravičenci lahko izbrali, na kateri pravni podlagi bodo uveljavljali zahtevek do vrnitve, kadar so obstajale različne pravne podlage za te zahtevke. Vendar pa je bilo dokazno breme glede dejstev, pomembnih za odločitve, na njih samih. V zvezi s tem je vrhovno sodišče presodilo, da z dejstvom, da je bila zaplemba odrejena s sodbo, s katero je bil lastnik obsojen, ni bila prekludirana možnost, da se je premoženje preneslo na FLRJ na drugi pravni podlagi. V takem primeru, ko je obstajala tako kazenska obsodba, ki je odredila zaplembo, kot tudi postopek zaplembe na podlagi lastnikove narodnosti, je moralo sodišče ugotoviti, na kateri pravni podlagi je bilo premoženje preneseno na FLRJ, in sicer s preučevanjem odločb, izdanih za namene zaplembe, in zlasti podatkov v zemljiški knjigi. Upravičenci so lahko zahtevali vrnitev v skladu z Zakonom o denacionalizaciji, ne glede na to, ali je bila kazenska obsodba razveljavljena. Vendar pa so vrnitev premoženja lahko uveljavljali na podlagi Zakona o kazenskih sankcijah samo v primeru, da je bila ta obsodba podlaga za zaplembo in je bila kasneje razveljavljena.

35. Po odločbi ustavnega sodišča št. Up-969/08 (glej 31. odstavek) je vrhovno sodišče v več zadevah, v katerih je bila kazenska obsodba vpisana v zemljiško knjigo kot podlaga za zaplembo, presodilo, da so se predlagatelji

upravičeno zanašali na te podatke in da bi zavrnitev njihovega zahtevka na podlagi Zakona o kazenskih sankcijah pomenila kršitev njihove pravice do vrnitve njihovega premoženja.

PRITOŽBE

36. Pritožniki so se po 6. členu konvencije pritožili, da je bila veljavna sodna praksa nasprotujoča in da zakonodaja, ki ureja vrnitev premoženja, zaplenjenega v procesu nacionalizacije po drugi svetovni vojni, ni bila jasna in pregledna, zaradi česar je bil postopek vračanja nepredvidljiv glede svojega izida in je sodiščem omogočal, da samovoljno spreminjajo svoje odločitve. Pritožniki so se tudi pritožili, da so domača sodišča večkrat spremenila svoje odločitve in da za odločitev vrhovnega sodišča, ki je razveljavila ugotovitve nižjih sodišč, ni bilo ustreznih razlogov.

37. Pritožniki so se na podlagi 1. člena protokola št. 1 h konvenciji pritožili zaradi zavrnitve njihovega zahtevka za vrnitev premoženja na podlagi Zakona o kazenskih sankcijah. Trdili so, da jim je bila odvzeta možnost za vrnitev njihovega premoženja. V svoji vlogi so navedli, da so domače odločitve pomenile nezakonit in nesorazmeren poseg.

38. Nazadnje so se pritožniki na podlagi 13. člena pritožili, da niso imeli na voljo učinkovitega pravnega sredstva, s pomočjo katerega bi se lahko pritožili zaradi kršitev pravic, ki jih varuje konvencija, s strani vrhovnega sodišča, saj je ustavno sodišče zavrglo njihovo pritožbo glede kršitve njihove pravice do mirnega uživanja premoženja, ne da bi jo vsebinsko obravnavalo.

39. V svojih stališčih z dne 17. avgusta 2016 so se pritožniki pritožili tudi zaradi predolgega trajanja postopkov.

PRAVO

40. Vlada je trdila, da pritožniki niso pravilno izčrpali domačih pravnih sredstev, ker niti v odgovoru na vloženo revizijo toženih strank niti v kakšnem drugem sklopu vlog niso argumentirali, zakaj bi morali ohraniti svojo pravico do izbire enega od obeh pravnih sredstev po poteku roka. Sodišče je seznanjeno s tem ugovorom vlade. Vendar je Sodišče mnenja, da mu ga ni treba obravnavati, saj je pritožba v vsakem primeru nesprejemljiva iz v nadaljevanju navedenih razlogov.

A. Pritožba na podlagi prvega odstavka 6. člena konvencije glede domnevne arbitrarnosti izpodbijanega postopka za vrnitev premoženja

41. Pritožniki so se pritožili, da je potek zadevnega postopka kršil 1. odstavek 6. člena konvencije, ki se v ustreznem delu glasi:

"Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ... pravično ... odloča ... sodišče ..."

1. Trditve strank

42. Vlada je navedla, da je bila razlaga ustreznih določb Zakona o kazenskih sankcijah predvidljiva, zlasti s pomočjo pravnega strokovnjaka. Ob sklicevanju na zadevo *Nejdet Şahin in Perihan Şahin proti Turčiji* ([VS], pritožba št. 13279/05, 20. oktober 2011) je vlada trdila, da dejstvo, da se pritožniki niso strinjali z zadevno razlago, ne pomeni, da je prišlo do kršitve 6. člena.

43. Pritožniki so trdili, da so bili postopki kot celota nepošteni. Zakonodaja, ki ni bila jasna in kakovostna, je dopuščala arbitrarnost, kar je bilo razvidno iz dejstva, da so domača sodišča, vključno z vrhovnim sodiščem, večkrat spremenila svoje odločitve. Predvsem pa je vrhovno sodišče odstopilo od svoje prejšnje sodne prakse in napačno zaključilo, da podlaga za zaplembo ni bila kazenska obsodba.

44. Pritožniki so tudi trdili, da vrhovno sodišče, ki je spremenilo pravnomočni sklep v zadevi, ni obravnavalo vseh pomembnih dejstev in dokazov. Njegova obrazložitev je bila nerazumna in je kršila 6. člen. Poleg tega vrhovno sodišče ne bi smelo zgolj slediti navodilom ustavnega sodišča. Zadevo bi moralo vrniti nižjim sodiščem v ponovno odločanje. Pritožniki so tudi navedli, da je nesprejemljivo, da se je država pritožila zaradi kršitve človekovih pravic pred ustavnim sodiščem, saj je namen človekovih pravic zaščititi posameznike pred državo.

45. Avstrijska vlada je menila, da je pomanjkanje kakršne koli pomembne sodne prakse skupaj z nejasnostjo zakonodaje ustvarilo pravno negotovost v času, ko je bilo treba vložiti zahteve za vrnitev.

2. Presoja Sodišča

46. Sodišče je seznanjeno s trditvijo pritožnikov, da je pomanjkanje jasnosti in kakovosti zakonodaje o vrnitvi zaplenjenega premoženja vodilo do nepredvidljive in arbitrarne uporabe ter da je bila razveljavitev pravnomočne sodbe v njihovem primeru arbitrarna in je odstopala od odločitev, sprejetih v drugih podobnih primerih (glej 43. in 44. odstavek). V zvezi s tem Sodišče ponovno poudarja, da v zadevah, ki izhajajo iz posameznih pritožb, ni njegova naloga, da bi abstraktno presojalo domačo zakonodajo, ampak mora upoštevati način uporabe te zakonodaja pri

pritožniku v konkretnih okoliščinah (glej *Sirc proti Sloveniji* (sklep), pritožba št. 44580/98, 246. odstavek, 22. junij 2006). Poleg tega navaja, da razen v primeru očitne arbitrarnosti, ni njegova vloga dvomiti v razlago domačih sodišč glede domačega prava (glej *Adamsons proti Latviji*, št. /3669/03, 118. odstavek, 24. junij 2008). Podobno v zvezi s tem načeloma ni njegova naloga, da primerja različne odločitve domačih sodišč, tudi če so podane v očitno podobnih postopkih; spoštovati mora neodvisnost teh sodišč (glej zgoraj navedeno zadevo *Nejdet Şahin in Perihan Şahin*, 50. odstavek). Sodišče je v prejšnjih odločitvah v zvezi z nasprotujočimi si sodnimi odločitvami pojasnilo merila, ki usmerjajo njegovo presojo, ta pa so sestavljena iz ugotavljanja, ali obstajajo "globoke in dolgotrajne razlike" v sodni praksi vrhovnega sodišča, ali domača zakonodaja zagotavlja mehanizem za odpravljanje teh neskladnosti, ali je bil ta mehanizem uporabljen in, če je to primerno, kakšen je bil učinek (prav tam, 52. in 53. odstavek).

47. Sodišče ugotavlja, da pritožniki, čeprav so se sklicevali na dejstvo, da je vrhovno sodišče razveljavilo pravnomočni sklep, ki ga je v njihovi zadevi izdalo Višje sodišče v Celju (glej 16. in 23. odstavek), niso predložili nobenih argumentov v zvezi s tem, zakaj bi bila ta pristojnost vrhovnega sodišča kot taka nezdržljiva z načelom pravne varnosti ali pravice dostopa do sodišča, kot je bilo na primer obravnavano v zadevi *Brumărescu proti Romuniji* ([VS], pritožba št. 28342/95, 62. odstavek, ESČP 1999-VII) in *Ryabykh proti Rusiji* (pritožba št. 52854/99, 54.–56. odstavek, ESČP 2003-IX). Glede na navedeno se obravnavana zadeva vsekakor bistveno razlikuje od prej omenjenih zadev v tem, da je do razveljavitve sodbe vrhovnega sodišča z dne 17. februarja 2011 (glej 19. odstavek) in naknadne razveljavitve pravnomočnega sklepa prišlo znotraj običajne uporabe pravnih sredstev, ki so na voljo strankam v domačem pravnem sistemu (glej 29. in 30. odstavek). Predvsem je bila ustavna pritožba domače pravno sredstvo, ki je bilo strankam na voljo na podlagi 50. člena Zakona o ustavnem sodišču (glej 30. odstavek). Zanj je veljal rok šestdesetih dni (prav tam). Poleg tega je bila pristojnost ustavnega sodišča, da razveljavi izpodbijano sodbo in jo vrne v ponovno odločanje, kot tudi pristojnost vrhovnega sodišča, da spremeni odločitev nižjega sodišča, jasno določena v Zakonu o ustavnem sodišču oz. Zakonu o pravdnem postopku (glej 29. in 30. odstavek). V zvezi s tem Sodišče ugotavlja, da kritika pritožnikov glede možnosti državnih organov, da se pritožijo zaradi kršitve človekovih pravic pred ustavnim sodiščem (glej 44. odstavek), pomeni zgolj nestrinjanje z razlago ali uporabo domačega prava. V zvezi s tem je treba opozoriti, da je država uporabila zadevno pravno sredstvo kot stranka v postopku in da pritožniki niso izkazali, da je bilo sprejetje njene ustavne pritožbe ali ustavne pritožbe Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS nepredvidljivo ali arbitrarno (glej sodno prakso, navedeno v 46. odstavku). Sodišče zato ugotavlja, da odločitev ustavnega sodišča in poznejša razveljavitev sklepa Višjega sodišča v Celju s strani vrhovnega sodišča (glej 22. in 23. odstavek) kot taka nista bila nepredvidljiva oz. nista kako drugače

kršila načela pravne varnosti (primerjaj z zgoraj navedeno zadevo *Brumărescu*, 62. odstavek, in zgoraj navedeno zadevo *Ryabykh*, 54.–56. odstavek).

48. Glede glavne trditve pritožnikov, namreč da so bile izpodbijane odločitve vsebinsko arbitrarne in niso bile ustrezno utemeljene, Sodišče ugotavlja naslednje. V skladu z domačim pravom sta v bistvu obstajali dve pravni podlagi za zahtevek po vrnitvi premoženja, zaplenjenega po drugi svetovni vojni. Če je bilo premoženje zaplenjeno na podlagi odloka AVNOJ-a, ker je bil lastnik, na primer, nemški državljani ali nemške narodnosti (prvi in drugi odstavek 1. člena) (glej 5. odstavek), so njegovi pravni nasledniki lahko sprožili postopek denacionalizacije pred pristojnim upravnim organom na podlagi Zakona o denacionalizaciji. Če je bilo premoženje zaplenjeno na podlagi kazenske obsodbe, ki je bila kasneje razveljavljena, bi lahko pravni nasledniki lastnika zahtevali njegovo vrnitev pred pristojnim sodiščem na podlagi zakonodaje o izvrševanju kazenskih sankcij, in sicer Zakona o kazenskih sankcijah, in tudi v denacionalizacijskem postopku, ker je Zakon o denacionalizaciji zajemal tudi nekatere primere kazenske zaplembe (glej 11. odstavek in 26. do 28. odstavek). Zlasti domača sodna praksa je določala pravico izbire postopka, bodisi na podlagi Zakona o kazenskih sankcijah ali Zakona o denacionalizaciji, in sicer v zadevah, kjer je bila kazenska obsodba podlaga za zaplembo (glej 32. do 34. odstavek).

49. Res je, da je ustavno sodišče že prej določilo nekatere izjeme od prej navedenega pravila glede pravne podlage zaplembe; konkretno je ugotovilo, da so se predlagatelji kljub napačnemu vpisu v zemljiško knjigo lahko sklicevali nanj (glej 31. odstavek, v zvezi s kasnejšo sodno prakso vrhovnega sodišča pa 35. odstavek). Vendar se zdi, da taka izjema ni veljala v zadevi pritožnikov, kot sta na koncu ugotovili ustavno in vrhovno sodišče. Sodišče v zvezi s tem ugotavlja, da so pritožniki umaknili svoj zahtevek na podlagi Zakona o denacionalizaciji že leta 1996 in so se na tej točki odločili za nadaljevanje postopka samo na podlagi Zakona o kazenskih sankcijah (glej 13. odstavek). Vendar pa je bilo po podatkih v zemljiški knjigi lastništvo zadevnega premoženja preneseno na FLRJ na podlagi okrajne odredbe o zaplembi v skladu s prvim in drugim odstavkom 1. člena odloka AVNOJ-a, glede na to, da je bil F. A. nemške narodnosti (glej 8. in 10. odstavek). Tudi odločba okrajnega sodišča v Šmarju pri Jelšah, s katero je bil odrejen prenos premoženja (glej 9. odstavek), se jasno nanaša na prej omenjeno okrajno odredbo o zaplembi in glede kazenske zaplembe pojasnjuje, da je bila zadevna lastnina že prenesena na FLRJ na podlagi prvega in drugega odstavka 1. člena odloka AVNOJ-a. Glede na prej navedeno in na podlagi domače zakonodaje in sodne prakse, kot je bila uporabljena v tej zadevi, Sodišče ne smatra, da bi bila ugotovitev domačih sodišč, da je prenos zadevnega premoženja temeljil na prvem in drugem odstavku 1. člena odloka AVNOJ-a in ne na kazenski obsodbi F. A. (kar pomeni, da pritožniki niso imeli pravice zahtevati vrnitve premoženja po Zakonu o kazenskih

sankcijah), očitno nerazumna ali arbitrarna. Sodišča tudi ne smatra, da so bile izpodbijane domače odločitve nezadostno obrazložene.

50. Sodišče prav tako ugotavlja, da tudi ni bilo dokazano, da so v zadevni domači sodni praksi obstajale "globoke in dolgotrajne razlike" (glej sodno prakso, navedeno v 46. odstavku). Čeprav je sodba vrhovnega sodišča z dne 23. avgusta 2012 (glej 23. odstavek) odstopala od stališča, ki ga je vrhovno sodišče zavzelo v sodbi z dne 17. februarja 2011 (glej 19. odstavek), je bilo to posledica odločitve ustavnega sodišča, da zadevo vrne v ponovno odločanje, kar je bilo namenjeno prav odpravljanju nedoslednosti, ki jih je povzročila prvotna odločitev vrhovnega sodišča (glej 22. odstavek). Odločitev ustavnega sodišča in kasnejša sodba vrhovnega sodišča (glej 23. odstavek) sta bili tako del razvoja sodne prakse in to samo po sebi ni v nasprotju s poštenim sojenjem (glej *Atanasovski proti "Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji"*), pritožba št. 36815/03, 38. odstavek, 14. januar 2010).

51. Iz navedenega sledi, da Sodišče šteje ta del pritožbe za očitno neutemeljenega in ga mora zavrni v skladu s točko a tretjega odstavka in četrtem odstavkom 35. člena konvencije.

B. Pritožba na podlagi 1. člena protokola št. 1

52. Pritožniki so zatrjevali kršitev 1. člena protokola št. 1 konvencije, ki se glasi:

"Vsaka fizična ali pravna oseba ima pravico do mirnega uživanja svojega premoženja. Nikomur ne sme biti premoženje odvzeto, razen če je to v javnem interesu, v skladu s pogoji, ki jih določa zakon ter ob spoštovanju splošnih načel mednarodnega prava.

Te določbe pa nikakor ne omejujejo pravice držav, da uveljavijo zakone, za katere menijo, da so potrebni za nadzor nad uporabo premoženja v skladu s splošnim interesom ali za zagotovitev plačila davkov, drugih prispevkov ali denarnih kazni."

1. Trditve strank

(a) Vlada

53. Glede uporabe 1. člena protokola št. 1 h konvenciji se je vlada ob sklicevanju na zadevo *Brumărescu* (navedeno zgoraj) strinjala, da je bil zahtevek pritožnikov, ker ga je potrdila pravnomočna sodba Višjega sodišča v Celju (glej 16. odstavek), prav tako pa tudi vrhovno sodišče dne 17. februarja 2011 (glej 19. odstavek), dovolj zanesljiv, da predstavlja "premoženje" v smislu varstva, ki ga zagotavlja 1. člen protokola št. 1.

54. Glede jasnosti in doslednosti sodne prakse je vlada trdila, da je bila sodna praksa med letoma 2003 in 2010 dosledna. Med letoma 2010 in 2012 je vrhovno sodišče odstopilo od te sodne prakse z uporabo odločbe ustavnega sodišča št. Up-969/08 na način, za katerega je bilo kasneje ugotovljeno, da je napačen. V teh dveh letih so bile odločitve v korist pritožnikov sprejete v tej

in še treh podobnih zadevah vrnitve premoženja. V letu 2012 se je ustavno sodišče odzvalo na odstopanje od sprejete sodne prakse, za katero je ugotovilo, da je arbitrarna, in sicer z zagotavljanjem nadaljnjih smernic v odločbi z dne 7. junija 2012, izdani v zadevi pritožnikov (glej 22. odstavek). Odslej so bile smernice ustavnega sodišča dosledno upoštevane.

55. Vlada je oporekala sklicevanju pritožnikov na izid postopkov v njihovih drugih podobnih zadevah, pri čemer je trdila, da je bil njihov izid posledica določenih argumentov, ki so se uveljavljali v teh zadevah.

(b) Pritožniki

56. Pritožniki so trdili, da so imeli legitimno pričakovanje, da jim bo premoženje vrnjeno na podlagi Zakona o kazenskih sankcijah in Zakona o denacionalizaciji ter domače sodne prakse. Trdili so tudi, da je Sodišče v zadevi *Brumărescu* (navedeno zgoraj) prav tako ugotovilo, da je pravnomočna sodba pomenila lastninsko pravico. Po njihovem mnenju so jim odločitve domačih sodišč odvzele možnost, da se jim vrne premoženje. Te odločitve so bile nezakonite, ker so bili pritožniki v skladu z domačo sodno prakso upravičeni do vložitve zahtevka za vrnitev premoženja tako na podlagi Zakona o kazenskih sankcijah kot tudi Zakona o denacionalizaciji.

57. Po mnenju pritožnikov zakonodaja, ki je urejala vrnitev premoženja, zaplenjenega v procesu nacionalizacije po drugi svetovni vojni, ni bila jasna in je omogočala arbitrarnost pri svoji uporabi. Navedli so, da so nedvomno imeli pravico do vrnitve premoženja, vendar jim je bila ta pravica odvzeta zaradi arbitrarnih in političnih odločitev slovenskih sodišč. Vrhovno sodišče je sprejelo dve nasprotujoči si odločitvi. Strogi formalni pogoji za uveljavljanje zahtevkov za vrnitev premoženja niso bili združljivi s 1. členom protokola št. 1. Pritožniki so utrpeli nesorazmerne posledice.

58. Poleg tega so pritožniki trdili, da sta ustavno sodišče in vrhovno sodišče v njihovi zadevi nenadoma uvedla razlikovanje med različnimi pravnimi podlagami vračanja in sta zavrnili njihov zahtevek v nasprotju z zakonom in v nasprotju z odločitvami, izdanimi v njihovih drugih podobnih zadevah (glej 13. odstavek *in fine*), in v nasprotju s sklepom vrhovnega sodišča z dne 7. junija 2001 (glej 33. odstavek).

(c) Avstrijska vlada

59. Avstrijska vlada je navedla stališča, podobna stališčem pritožnikov. Zlasti je menila, da se obravnavana zadeva nanaša na razlastitev brez odškodnine, ki je posledica nedoslednega tolmačenja pravne podlage prenosa premoženja F. A. s strani domačih organov. Po njenem mnenju bi moralo varstvo premoženja pritožnikov prevladati nad interesom doslednosti sodne prakse. Menila je tudi, da je problematično, da so bile pravice pritožnikov odvisne od današnje uporabe vojnega ukrepa, in sicer odloka AVNOJ-a.

2. Presoja Sodišča

60. Sodišče ugotavlja, da se bistvo pritožbe pritožnikov na podlagi 1. člena protokola št. 1 nanaša na zakonodajo o vrnitvi premoženja in njeno uporabo v obravnavani zadevi in ne na razveljavitev pravnomočnega sklepa kot takega (glej 37., 56., 57. in 58. odstavek). Ponovno poudarja, da je odvzem lastništva načeloma trenutno dejanje (glej zgoraj navedeno zadevo *Sirc*, 278. odstavek), do katerega je v obravnavani zadevi prišlo v obdobju po drugi svetovni vojni in torej daleč pred 28. junijem 1994, ko je konvencija je začela veljati za Slovenijo. Sodišče poleg tega ugotavlja, da imajo lastniški interesi, ki temeljijo izključno na domnevnem delovanju zakonodaje o vračanju premoženja, naravo zahtevkov in jih zato ni mogoče označiti za "obstoječe premoženje" v smislu sodne prakse Sodišča (prav tam).

61. Sodišče se sklicuje tudi na svojo ugotovitev na podlagi prvega odstavka 6. člena konvencije (glej 47. odstavek), da je treba obravnavano zadevo po njeni naravi razlikovati od zadeve *Brumărescu* (navedeno zgoraj). Poleg že ugotovljenega v zvezi s predvidljivostjo razveljavitve pravnomočne odločitve v obravnavani zadevi Sodišče tudi opozarja, da je bil v zadevi *Brumărescu* (navedeno zgoraj, 70. odstavek) zaključek domačih sodišč glede pritožnikove pravice nepreklicen; sodba je bila izvršena in pritožnik je več kot leto dni mirno užival svoje premoženje kot zakoniti lastnik. V obravnavani zadevi niso bili podani taki argumenti. Sodišče zato ne smatra za utemeljeno, da so lastniški interesi pritožnikov pomenili "premoženje" v smislu 1. člena protokola št. 1.

62. Iz tega izhaja, da je ta pritožba neskladna *ratione materiae* z določbami konvencije po točki a tretjega odstavka 35. člena konvencije in jo je zato treba v skladu s četrnim odstavkom 35. člena konvencije zavrniti.

C. Druge pritožbe

63. Pritožniki so se tudi pritožili, da je vodenje zadevnega postopka kršilo zahtevo po razumnem roku iz prvega odstavka 6. člena konvencije. Ob sklicevanju na 13. člen konvencije so zatrjevali, da ustavno sodišče vsebinsko ni obravnavalo njihovih pritožb. Po mnenju Sodišča je treba te očitke preučiti na podlagi prvega odstavka 6. člena, ki se glede tega glasi:

»Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ... pravično ... v razumnem roku odloča ... sodišče.«

1. Trditve strank

64. Vlada je trdila, da so imeli pritožniki možnost vložiti pravna sredstva, vključno z odgovorom na vloženo revizijo toženih strank in na ustavno pritožbo.

65. Vlada je tudi trdila, da je bila pritožba v zvezi z dolžino postopka vložena zunaj šestmesečnega roka, saj je bila podana šele v stališčih pritožnikov.

66. Pritožniki so trdili, da niso imeli na voljo učinkovitega pravnega sredstva proti drugemu sklepu vrhovnega sodišča, ker je ustavno sodišče zavrnilo vsebinsko obravnavo njihove dobro utemeljene pritožbe (glej 25. odstavek). Zlasti je bilo nesprejemljivo pričakovati od njih, da bi lahko napovedali izid postopka in predložili ustrezne argumente.

67. Nazadnje so se pritožniki v svojih stališčih z dne 17. avgusta 2016 pritožili zaradi trajanja postopkov vračanja premoženja.

68. Avstrijska vlada je navedla, da pritožniki niso imeli dostopa do sodišča, ker je ustavno sodišče zavrglo njihovo ustavno pritožbo. Trdila je tudi, da so postopki trajali predolgo.

2. Presoja Sodišča

69. Sodišče ugotavlja, da so se pritožniki pritožili, da niso imeli dostopa do ustavnega sodišča, da bi izpodbijali odločitev vrhovnega sodišča (glej 66. odstavek). Sodišče ponovno poudarja, da v primeru uveljavljanja pravice, ki je civilna pravica, 6. člen v povezavi s 13. členom pomeni *lex specialis*, saj so zahteve 13. člena vsebovane v zahtevah prvega odstavka 6. člena (glej, na primer, *Brualla Gómez de la Torre proti Španiji*, 19. december 1997, 41. odstavek, *Poročila o sodbah in sklepih* 1997-VIII). Poleg tega "pravica do sodišča", katere en vidik je pravica dostopa, ni absolutna; podvržena je omejitvam, ki so dovoljene zaradi globljega pomena, zlasti kadar gre za pogoje sprejemljivosti pritožbe, saj njegova narava sama po sebi narekuje regulacijo države, ki ima v zvezi s tem določeno polje proste presoje (glej, med drugimi zadevami, zgoraj navedeno zadevo *Brualla Gómez de la Torre*, 33. odstavek). Ob upoštevanju posebne narave ustavne pritožbe in pomanjkanju kakršnih koli znakov arbitrarne uporabe ustrezne določbe Zakona o ustavnem sodišču v zadevi pritožnikov Sodišče ugotavlja, da je ta očitek očitno neutemeljen (glej, *mutatis mutandis*, *SAZAS proti Sloveniji* (sklep) [Odbor], pritožba št. 53257/13, 26. odstavek, 10. oktober 2017).

70. Glede na navedeno je treba ta del pritožbe zavrniti v skladu s točko a tretjega odstavka in četrtem odstavkom 35. člena konvencije.

71. Končno pa so pritožniki glede očitka v zvezi z domnevno nerazumno dolgim trajanjem postopka to izrecno navedli samo v svojih stališčih z dne 17. avgusta 2016 (glej 39. in 67. odstavek). Sodišče ugotavlja, da je bil zadevni postopek zaključen dne 16. decembra 2013 (glej 25. odstavek) in je bil ta očitek torej uveden po izteku šestmesečnega roka. Glede na navedeno je treba ta del pritožbe zavrniti v skladu s točko a tretjega odstavka in četrtem odstavkom 35. člena konvencije.

Iz teh razlogov Sodišče soglasno

razglaša, da je pritožba nesprejemljiva.

Sestavljeno v angleškem jeziku in poslano 21. marca 2019.

Andrea Tamietti
namestnik sodnega tajnika

Georges Ravarani
predsednik

DODATEK

1. Gabrielle Rau je avstrijska državljanka, ki se je rodila leta 1953 in živi na Dunaju.
2. Johannes Attems je avstrijski državljan, ki je bil rojen leta 1947 in živi na Dunaju.
3. Eleonore Drasche-Wartinberg je avstrijska državljanka, ki se je rodila leta 1943 in živi v Ebreichsdorfu.